

DÁNÉ TIBOR KÁLMÁN

BESZÁMOLÓ A XII. KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR KULTURÁLIS NAPOKRÓL

Szeptember 20-23. között, tizenkettedik alkalommal rendeztük meg a Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokat, ezúttal Kolozsváron és környékén. A kezdetek a budai Várba, a Szentháromság térre nyúlnak vissza. Itt, a Magyar Kultúra Alapítvány támogatásával, a határon túl tevékenykedő közművelődési ernyőszervezetek augusztus 20-a körül rendezték meg a Magyarországon kívüli történelmi régiókból érkezett hagyományörző csoportok különböző kulturális programjainak sereg-szemléjét. Aztán négy évvel ezelőtt úgy döntöttek a szervezők, hogy a rangos rendezvényt a továbbiakban az anyaországon kívülre szakadt Kárpát-medencei régiókban rendezik meg. Ekkor lépett színre anyaországi támogató egyesületként A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága - Anyanyelvi Konferencia. Az egyes régiók kulturális termésének legjavát 2004-ben a felvidéki Komáromba, 2005-ben a vajdasági Szabadkára, 2006-ban a muravidéki Lendvára, idén pedig az erdélyi Kolozsvárra hozták el a közművelődési szakemberek.

A seregszemle rendkívül színes és értékes kínálatot tár a mindenkori helyi és Kárpát-medencei közönség elé: képzőművészeti és hagyományörző/népművészeti kiállítások, néptánc, népzene, pódiumi műfajok, film, tanácskozások társadalmi/nemzeti kérdésekről stb. A rendezvénysorozat a mindenkori helyi közönség kulturális identitását az élményszerűséggel, az összetartozás tudatának hangsúlyozásával erősíti, és a Kárpát-medenceiből érkező alkotók, művészek, előadók, műkedvelők tevékenységét kedvét növeli. Az cseményeknek erős a médiaértéke is. Eddig minden ország kormányszak/kisebbségi önkormányzata vállalta anyagi és erkölcsi támogatását (Szlovákiában Csáky Pál, akkori miniszterelnök-helyettes, Szerbiában a tartományi főnök, Muravidéken a kisebbségi önkormányzat, most Kolozsváron pedig Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke tisztelte meg jelenlétével a Magyar Operában megrendezett gálaműsort, és Kolozsvár városi tanácsa is jelentős anyagi támogatásban részesítette a rendezvényt).

A Kárpát-medencei kulturális találkozók tizenkét évéről elmondható, hogy a rendezvényeken jelen vannak egyrészt a hivatásos, másrészt az amatőr előadó- és képzőművészet képviselői, a többnapos program javát azonban a különböző kulturális műfajokban megjelenő hagyományörző csoportok teszik ki. A rendezvény keretében szakmai tanácskozásokra is sor kerül a kisebbségi kulturális élet különböző témaköreiből, a hagyományos Identitás Klub keretében. Szerkezetét tekintve a kulturális esemény úgynevezett panelprogramok mentén rendeződik, vagyis a különböző típusú programok gyakran más-más színhelyen, egy időben futnak, egyértelműen a szerint, hogy milyen célcsoportnak szólnak.

A kolozsvári rendezvény több változást is hozott. Ebben az évben az anyaország részéről a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus (MMIKL) vette át a mentor szerepet. Ennek következtében ezen a seregszemlén történt meg először az, hogy a magyarországi közművelődési élet is megjelent a programkínálatban.

Az alábbiakban bemutatjuk a tizenkettedik Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok kolozsvári programját, majd azt követően néhány, a rendezéssel kapcsolatos elgondolást is ismertetnénk. Beszámolunk az egyes helyszíneken zajló kulturális eseményekről, és idézünk a gazdag sajtóvisszhangból is (főleg a Kolozsváron megjelenő Szabadság című napilap beszámolóiból tallózva).

A kolozsvári szervezést az EMKE égisze alatt azzal kezdtük, hogy a kincses városban leltárba vettük mindazokat a kulturális színtereket, amelyek egy ilyen rendezvényen alkalmasak lehetnek az egyes programok lebonyolítására. Fontos szempontként érvényesítettük azt, hogy ezek a kulturális központok a helybéli magyar közösség által működtetett intézményekéi legyenek, ha lehet civil szervezet tulajdonában, no meg hogy a város központjában, egymáshoz közel legyenek. Egyértelmű volt, hogy a hagyományos gálacsetet a Kolozsvári Magyar Operában kell megtartani. Végül a határon túli partnerszervezetek által elküldött programok alapján a kiválasztott helyszínek a következők lettek:

Tranzit Ház: a hasonló nevű alapítvány által, a hajdani Kolozsvár egyik – ma már sajnos a város zsidó közösségének nagyon kis létszáma miatt nem rituális célra használt – zsinagógájában működtetett, főleg multikulturális intézmény, amelynek nagyon jók az adottságai a filmvetítésre.

Az ugyancsak fiatal, néhány éve alakult *Kolozsvár Társaság* galériája a város Fő terén. Itt máris adva volt számunkra egy állandó képzőművészeti kiállítás, a Romániából elszármazott, s jelenleg Németországban élő képzőművész, Paulovics László Erdélyi íróportrék című tárlata. Ezekhez már csak hozzá kellett csatolnunk azokat a tárlatokat, amelyeket a határon túli régiókból érkező kollégák magukkal hoztak

Az *EMKE Györkös Mátyás Albert Emlékháza*, mely év közben kisebb méretű házikoncertek, könyvbemutatók, népfőiskolai rendezvények színtere, egyértelműen alkalmasnak bizonyult irodalmi találkozók lebonyolítására.

A Kolozsvári *Magyar Opera* előcsarnoka, melyet most is, akár év közben, kiállítási célra használhattunk.

Az *Erdélyi Református Egyházkerület Bethlen Kata Diakónia Intézete*, mely remek szálláslehetőséget biztosított a vendégek számára, egyszersmind teret adott a hagyományos kerekasztal-megbeszélésnek, az Identitás Klubnak is.

És persze szólnunk kell a három vidéki helyszínről, ahova ellátogattak és fel is léptek a határon túlról érkezett előadók: Tordaszentlászló, Méra, valamint a választói Kallós Zoltán Alapítvány, amelyet a mediatisztált programban fel sem tüntettünk, hisz csak a vendégek számára rendezett záróbankett színhelyeként szerepelt. Tordaszentlászló polgárosult jellegű falu, 23 kilométerre Kolozsvártól, míg Méra 14 kilométerre a várostól, a Nádas menti Cifravidek gyönyörű népviseletű falvainak egyike, hagyományos faluközösség. Mindkettő Kalotaszeghez tartozik.

INTÉZMÉNYEK – RÉGIÓ, MEGYE, KISTÉRSÉG

A Bethlen Kata Dikóniai Intézetben tartott megnyitó ünnepségen – melyen szép számban jelentek meg a kolozsvári magyar kulturális civil szervezetek képviselői is –, Dr. Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke azt hangsúlyozta beszédében, hogy a hit és a hűség közös töről fakad. „Amikor a Kárpát-medencei testvérek ilyen jelentős eseményen találkoznak, hittel és hűséggel kell hogy viseltessenek Isten és egymás iránt.” – mondta. Kálóczy Katalin, a magyarországi Oktatási és Kulturális Minisztérium vezető főtanácsosa arra emlékeztetett, hogy „a népi kulturális értékek művelői egyszerre értékmegőrzők és értékteremtők is”. Boros János, Kolozsvár alpolgármestere arról szólt, hogy az elmúlt három évben a kincses város hatalmas fejlődésnek indult, s a városvezetés a magyar kulturális életre is odafigyel, hisz az Erdélyben megrendezett Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok egyik fő támogatója éppen a városi tanács. Borbáth Erika, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgatója nyelvünk kultúrát közvetítő és továbbító szerepéről beszélt. A határon túlról érkezett közművelődési csoportok vezetői közül a vajdasági Siflis Zoltán arról szólt, hogy bár hazáját a balkáni háború feldúlta, de ennek ellenére az ott élő magyarság alkotókedve nem lankadt, míg Göncz László, a muravidékiek vezetője „a magyar lelkekben fellelhető közös eszmei haza éltetését” tartotta fontos célnak. Végül, a házigazda - szervező intézmény, az EMKE nevében, Kötő József elnök köszöntötte a vendégeket. Szerinte mint egy nagy család jövünk össze minden évben, s a tizenkét évben megrendezett minden találkozóknak a legfőbb üzenete az együvé tartozás. Az EMKE elnöke hangsúlyozta, hogy globalizálódó világunkban a nemzetek erejét már nem a haditechnika, hanem szellemi hatalmuk szerint ítélik meg.

Programok

Kisebbségi kulturális kerekasztal az Identitás Klub keretében

A kulturális napokon részt vevő küldöttségek képviselői, valamint az erdélyi országos hatókörű szakmai civil szervezetek vezetőinek tanácskozására is sor került. Magyarországról képviseltette magát: az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus; a határon túli régiókból a Csemadok Országos Választmánya, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség, a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közossége és a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet; hazai részről pedig az EMKE Országos Elnöksége, az RMDSZ Művelődési és Egyházügyi Főosztálya, a Kríza János Néprajzi Társaság, a Barabás Miklós Céh, az Erdélyi Kárpát Egyesület, a Romániai Magyar Dalosszövetség, a Romániai Magyar Könyvtárosok Szövetsége, a Romániai Magyar Táncszövetség, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, az Erdélyi Magyar Írók Ligája, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság, a Kallós Zoltán Alapítvány, a Heltai Alapítvány, a szamosújvári Téka Alapítvány.

Kisebbségi Magyar Filmnapok

A Tranzit Házban vajdasági, muravidéki, kárpátaljai, magyarországi és természetesen erdélyi filmesek munkáit mutatták be. A Siflis Zoltán filmrendező vezette vajdasági csoportnak a filmbemutató volt a Kolozsvárra hozott legjelentősebb programja. De gazdag programmal szerepeltek a fiatal erdélyi filmek is. Bebizonyították, hogy a kincses város nemcsak a filmgyártás hőskorában, még az első világhégés előtt volt ismert az akkor éppen világviszonylatban is csak kibontakozóban lévő

művészeti ágazatról, hanem most is jelentős filmes élet folyik Kolozsváron. Hisz itt szerkesztik immár hetedik esztendeje a szakmai körökben elismert folyóiratot, a Filmtettet, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen magyar filmes szakemberek képzése folyik, és sorra születnek a jobbnál jobb erdélyi alkotások. A Filmnapokat Zágoni Balázs, a Filmtett filmes folyóirat főszerkesztője nyitotta meg, aki elmondta: „amikor hét évvel ezelőtt a lap indítására vállalkoztak, úgy néztek rájuk, mintha legalábbis az erdélyi magyar banántermesztést akarták volna meghonosítani, azóta azonban nemzetközi filmes fesztiválja is van Kolozsvárnak.”

A filmnapokat a délvidéki filmesek indították. Siflis Zoltán filmrendező röviden vázolta a vajdasági filmkészítés történetét, elmondva, hogy a 60-as évek közepétől létezik náluk magyar filmgyártás. Így a 90-es évek elejéig Újvidéken néhány filmes szakember szinte folyamatosan alkotott, több száz dokumentumfilm, számtalan tévédráma, 14 nagyjátékfilm született, melyek főleg az ottani kisebbségi magyar népcsoport életéről szóltak. Majd az elmúlt évtized derekán a Balkánon folyó háborúk kettőbe törték a vajdasági magyar filmgyártást, a drámai események és természetesen az általános pénzhiány a művelődési életben leginkább ezt a kulturális ágazatot sújtotta. De az alkotók nem adták fel, s tíz éves kiesést követően magyarországi forrásokból újakezdtek a munkát.

A muravidéki filmbemutatót Göncz László, a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója nyitotta meg, elmondva, hogy a 2006-ban készült Lakodalom lesz a mi utcánkban – egy letűnt kor muravidéki magyar lakodalma című népi ihletésű dokumentum-játékfilm nemcsak odahaza váltott ki nagy érdeklődést, de az anyaországban is, hisz egy olyan Kárpát-medencei magyar közösség hagyományait mutatja be, mely eddig kevésbé volt ismert. Ezt a kolozsvári filmbemutatót az tette színesebbé, hogy a film két szereplője – két falusi pletykás menyecske – „életre keltek” a nézők előtt, bemutatva egy rövid falusi tereferét, természetesen muravidéki népi tájszólásban. Kárpátalja inkább csak felvillantotta filmgyártásának néhány darabját, rövid dokumentumfilmek kerültek a nézők elé a vászonra, Shterr Attila kommentárjaival.

A második napon délelőtt mutatták be a magyarországi és az erdélyi filmműhelyek alkotásait. Augusztus 21-26. között Budapesten, 14. alkalommal rendezték meg a diákfilm- és videószemlét, vagyis az általános, középiskolások és fiatal filmesek legrangosabb magyarországi fesztiválját. Ennek fődíját a fiatal, tizenöt éves Ferge Roland – a Makói Video- és Művészeti Műhely alkotója – kapta meg Cigája című dokumentumfilmjével.

Levetítették még a Polifilm Műhelyes Gábel Tamás rendezte Szexárdi Balladák című kisjátékfilmét. Ez utóbbi érdekes folytatása volt az előző napi délvidéki, Csáth Géza műveiből fródott Tűzút című filmnek, hisz a Szexárdi balladák szintén Csáth munkáit dolgozza fel, más szemszögből, ugyancsak sajátos módon. Az anyaországban készült fiatal filmesek alkotásait Merza Gábor, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus munkatársa, a Diákfilmszemlé egyik főrendezője ajánlotta a közönség figyelmébe.

„Az erdélyi filmes program” – olvashatjuk a Szabadság című napilap szeptember 24-ei beszámolóját – „Zágoni Balázs: Kertész, Korda, Janovics – a kolozsvári filmgyár az 1910-es években című előadásával indult, amelyből számos érdekességet tudhattunk meg. Az erdélyi magyar filmgyártás legtermékenyebb időszaka 1913-1918. között volt, a kolozsvári filmstúdióban 7 film készült. 1915-1916-ra nyaranta annyi filmet forgat-

tak (azért nyáron, hogy a színészek szabadok legyenek), hogy Szászfenesre is ki kellett terjeszteni a forgatási helyszíneket, amit akkor »mozifalvának« is neveztek. A kolozsvári filmstúdió elindításában Janovics Jenő színházigazgatónak volt nagy szerepe, aki érdeklődést mutatott az új művészet iránt – bár akkor még nem tartották annak a filmet. Az első filmet részben a franciák gyártották, ők adták hozzá a technikát, »egzotikus« magyar filmet készültek forgatni, így született meg 1913-ban *A sárga csikó*, Csepreghy Ferenc népszínművéből. 1914-ben Janovics saját felszerelést vásárolt, folyamatosan forgatott, a legtöbb film azonban sajnos nem maradt fenn, korabeli kritikákból, illetve a plakátokból »rekonstruálhatók« csupán.” Majd Zágoni Balázs a *Filmtett* című mozgóképes havi lapot, valamint a lap szervezte filmfesztivált és alkotótábor mutatta be. A filmfesztiválra idén októberben kerül sor, és szintén ebben az évben rendezik meg az erdélyi némafilm napját is, amelynek keretében levetítenek minden megtalált és restaurált némafilmet, stílszerűen zongorakísérettel. Majd levetítették a *Filmtett* Duna Műhely alkotótábor néhány filmjét és a Sapia EMTE fotó-, filmművészet, média szakos hallgatóinak egy pár munkáját. Sajnos az erdélyi program nem úgy végződött, mint ahogyan azt a szervezők eltervezték, hisz Lakatos Róbert rendező nem lehetett jelen az összejövetelen, s ezért a *Csendország* című dokumentumfilm és a tervezett beszélgetés helyett a közönség a rendező *Ördögtergyes* című filmjét nézhetette meg.

Képzőművészeti- és fotókiállítás

A Kolozsvár Társaság által működtetett Kolozsvár Galériában Horváth Andor, a társaság alelnöke köszöntötte a vendégeket és a kiállításra kíváncsi kolozsvári közönséget. Három vendégtárlatra került sor, amelyekhez a galéria egyik állandó kiállítása társult: Paulovics László *Erdélyi íróportrék* címet viselő grafikai gyűjteménye.

Kepe Lili, a lendvai intézet igazgatóhelyettese, a *Muravidéki reprezentatív képzőművészeti* körkép elnevezéssel bemutatott munkák kapcsán elmondta, hogy ők a Kárpát-medence legtavolabbi sarkából érkeztek, Zala György szülővárosából, akinek csodálatos Szabadság c. szobra néhány éve végre újból „szabadon” ott állhat a vértanúk városában, Aradon. A kiállított festményeket csak ízelítőnek szánták a Lendván és környékén élő magyar alkotók munkáiból. Kifejezte azt a reményét, hogy a kis tárlat talán kezdete lehet egy Erdély és Muravidék között kialakuló képzőművészeti cserekapcsolatnak.

A *Kárpát medence képekben* című, 22 képet tartalmazó fotókiállítást Győri Lajos, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, illetve a Magyar Fotóművészek Egyesületének nevében mutatta be. Ezek az alkotások azon a nagy nemzetközi magyar fotóművészeti kiállításon is részt vesznek – tájékoztatta a hallgatókat –, amely immár hetedik alkalommal fog a közeljövőben megnyílni Budapesten, s aztán a tárlatot a magyar főváros után Felvidéken, majd jövő év tavaszán Erdélyben is bemutatják. A kiállítás anyaga igyekszik mindig körképet adni a magyar fotóművészet legjobbjairól, ezért minden alkalommal Erdély is gazdagon képviselteti magát ezeken a tárlatokon.

A Kolozsvár Galériában bemutatott harmadik vendékiállítás a *Kárpátalja ezredéves népi kincsei* címet viselte, s a fotókat alkotójuk, Zubanics László mutatta be. A tárlat arra szeretne volna felhívni a figyelmet, hogy Kárpátalja számos kulturális öröksége nemcsak helyi érték, hanem a Kárpát-medencében egyedülálló kincsként közös örökségünk is.

Németh Júlia műkritikus, a Barabás Miklós Céh alelnöke mutatta be a Paulovics László munkáit, az *Erdélyi íróportrék* című grafikai tárlatot. A művész az 50-es években grafikusként kezdte a pályafutását, de szinte minden képzőművészeti műfajban alkotott. 1985-ben – egyrészt a diktatúra elől menekülve, másrészt a megmértetés vágyától hajtva – Németországba telepedett át. De sohasem felejtette el a szülőföldjét. Íróportréinak sora az egykori Utunk c. irodalmi lap felkérésére készült, Kós Károly portréval indult, majd harminc év alatt közel félszáz erdélyi tollforgató képmását rajzolta meg. A művész mindig nagy műgonddal látott egy-egy íróportré megrajzolásának, előbb alaposan tájékozódott, hogy az elkészült grafikák ne csak az írók arcvonásait tükrözzék, hanem annak teljes személyiségét, szellemiségét is.

Új Intermix-könyvek bemutatója

Az Ukrajnában élő magyar közösség könyvkiadójáról és annak könyvterméséről Dupka György igazgató, a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) elnöke szövegezte az EMKE égisze alatt működő Györkös Mátyás Albert emlékházban a szép számban összegyűlt közönségnek. Dupka elmondta: a szovjet hatalom éveiben egyetlen magyar könyvkiadó működött Kárpátalján, az is összesen 30 könyvet jelentetett meg, 1992-ben pedig anyagi gondok miatt megszűnt. „Ezután érkezett a Magyarországon élő barátaink ötlete” – mondta az előadó, hogy „hozzanak létre a privát szférában könyvkiadót, ők adták az induló tőkét, és a névadás is tőlük származik. Kitaláltuk a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatot, közben pedig, az EMKE mintájára megalakítottuk a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közösségét. Létrehoztunk egy szerkesztőbizottságot és meghirdettük a teljes szerzői szabadságot. 1992-től napjainkig 200 könyvet adtunk ki. A kiadó 1996-ig működött ebben a formában, ettől kezdve magyarországi barátaink »clengedtek« bennünket, azóta csak a sorozatot működtetjük, s mondhatni hobbiból, szeretetből jelentetünk meg könyveket.” A kárpátaljai magyar könyvtárak, tanintézmények és civil szervezetek térítésmentesen kapnak az Intermix-könyvekből. Ugyancsak a MÉKK gondozásában jelenik meg az *Együtt* című kiadvány, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának a folyóirata.

Operagála és népművészeti kiállítás

A XII. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok programsorozatának záróakkordjára a Kolozsvári Magyar Operában került sor. Először az operaház emeleti előcsarnokában egy kisebb, de reprezentatív, Kárpát-medencei kitekintésű népművészeti kiállítást nézhettünk meg. Muravidékről hetési hímezéseket, Kárpátaljáról beregi szőtteseket, Erdélyből kalotaszegi festett, faragott háztartási eszközöket, varrottasokat, gyöngyből fűzött ékszereket állítottak ki. A kiállítást Borbáth Erika, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgatója nyitotta meg, beszédében kiemelve a magyar folklór jelentőségét a Kárpát-medencei magyarság összefogásában, hisz közös „mélykultúránk” az együvé tartozásunk legősibb szimbóluma. Göncz László a muravidéki, Mester Andrea népművész a kárpátaljai és Kovács Pali Ferenc, mákói bútorfestő mester a kalotaszegi kiállítási anyagokat mutatta be.

A gálaműsor keretében ünnepi köszöntőt mondott Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke, Dupka György, a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke, Göncz László, a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója,

INTÉZMÉNYEK – RÉGIÓ, MEGYE, KISTÉRSÉG

Rubik Béla, a Csemadok Országos Választmányának elnöke és Siflis Zoltán, a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács Intézőbizottságának tagja. Markó Béla beszédében hangsúlyozta: „a magyar nyelv egységes, s bár a történelem számtalanszor szétszakított bennünket, külön-külön sorsra ítelt, csodák csodája, sem az utóbbi nyolcvan éven át, sem azelőtt a mi nyelvünket szétदारolni nem lehetett. Talán másként ejtünk egy-egy szót, de megértjük egymást. Csodálatos tulajdonsága ez a magyar nyelvnek, néha arra kell gondolnom, hogy tulajdonképpen ez tartott meg minket, ez a csodálatos ereje a nyelvnek és kultúrának, amelyet sem török, sem tatár, sem Trianon után a szomszéd népek elfojtani, eltiporni nem tudtak.”

Vidéki helyszínek

A háromnapos programsorozat második napjának délutánját - estéjét két csoportban, Tordaszentlászlón és Mérában töltötték a határon túlról érkezettek. A két helyszín két különböző jellegű települése ugyanannak az erdélyi tájegységnek, Kalotaszegnek. Tordaszentlászló egy „polgárosult” faluközösséget mutat, kistérségi (község) központ, kultúrháza a kommunista rendszerben épült, a célnak ugyancsak megfelelően. Érdekes megjegyezni, hogy amikor a Kolozsvári Magyar Színház és Opera nézőterének a székeit a 70-es években kicserélték, akkor azok a tordaszentlászlói művelődési házba kerültek. Itt tehát színpadon, „színházias” körülmények között léptek fel a határon túlról érkezett hagyományörző csoportok, együtt a helybéli kórossal. Mérában a falu tájházának az udvarán álló színen, amolyan csúrszínház jellegű műsorra került sor, együtt az ottani hagyományörző csoport tagjaival: az egyházi kórossal és a kis- és nagycsoportos néptáncosokkal. A korán este beköszöntött hideg sem tudta elvenni a résztvevők jókedvét, igaz, a remek forró gulyás, amelyet a tájház udvarán bográcsban főztek vacsorára, meg az utána következő későig tartó táncház ugyancsak fölmelegítette a hangulatot.

A záróbankettre a Kolozsvártól 23 kilométerre fekvő Válaszúton, Wass Albert szülőfalujában, a Kallós Alapítvány által működtetett szórványkollégiumban került sor. A határon túlról érkezett vendégek nemcsak a szórványban élő gyerekek számára kialakított európai színvonalú bentlakást¹ tekinthették meg, de meglátogathatták Kallós Zoltán hatalmas néprajzi gyűjteményét is, mely a Mezőség, Csángóföld és Kalotaszeg tárgyi emlékeit őrzi. És persze megízlelhették a híres Kallós-cseppket, az alapítvány termő szilvafáinak gyümölcspárlatát.

A Mátyás-szoborcsoport megkoszorúzása

A XII. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok a Kolozsvár főterén álló Mátyás-szoborcsoport megkoszorúzásával fejeződtek be. A házigazdák nevében Dáné Tibor Kálmán, az EMKE ügyvezető elnöke búcsúztatta a vendégeket. Szimbolikus volt ez a pillanat: hisz szétszóratásunk jelként fölkerültek a közös koszorúra azoknak az országoknak a zászlószalagjai, ahonnan a határon túlról jött magyar csoportok érkeztek, hisz Mátyás valamikor ezeknek a területeknek volt magyar királya. Fel szeretnénk hívni a figyelmet a szoborcsoport válságos állapotára is: mennyire fontos, hogy Fadrusz János halhatatlan monumentális remekművét a két ország, Románia és Magyarország, közös anyagi erőfeszítéssel – no meg a helyi tanács hozzá-

járulásával – előreláthatóan a jövő év folyamán restauráltatja. No meg arra is emlékeztetni szeretnénk volna, hogy jövőre lesz Mátyás király trónra lépésének 550. évfordulója, ezért Renszánsz Emlékévknek hirdette meg a magyar kulturális szaktárca. Búcsúzáskor a szoborcsoport előtt beszédet mondott László Attila városi önkormányzati képviselő, a Kolozs-megyei RMDSZ elnöke, aki igazságunk legmegfelelőbb szimbólumának nevezte Fadrusz alkotását, amelyet az elmúlt évszázad történelme során többször, erőszakkal akartak eltávolítani. De napjainkban kezd beérni az az egészséges kompromisszum, amelyet a város önkormányzatával kezd kiépíteni a helybéli magyar közösség.

A koszorúzást és egyben az Erdélyben megrendezett XII. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokat a Fő téri Szent Mihály templom tornyában megkonduló harang zúgása és a Hímnusz zárta.

KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR KULTURÁLIS NAPOK

Kolozsvár, 2007. szeptember 20-23.

PROGRAM

Szeptember 20., csütörtök

19.00-20.00: Ünneplés megnyitó
(Helyszín: az Erdélyi Református Egyházkerület Bethlen Kata Diakóniai Intézet Csiha Emese terme, Ponorului u. 1. sz.)

Köszöntők:

- Dr. Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke
- Kálóczy Katalin, a magyarországi Oktatási és Kulturális Minisztérium közművelődési referense
- Dr. Kötő József, az EMKE elnöke
- Boros János, Kolozsvár alpolgármestere
- A Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokon részt vevő küldöttségek vezetői

Közreműködnek:

- Krnács Erika előadóművész és Bakos Árpád zeneszerző, muzikus (Vajdaság)
- Dobronaki Nótázók (Muravidék)
- Érsek Csaba Sándor csángó népdalénekes (Erdély)

Szeptember 21., péntek

09.30-12.00: A kulturális napokon részt vevő küldöttségek képviselőinek, valamint az országos hatókörű erdélyi szakmai civil szervezetek vezetőinek tanácskozása
(Helyszín: Bethlen Kata Diakóniai Intézet, Ponorului u. 1. sz.)

Mediátor: Kötő József, az EMKE elnöke.

10.00-13.00: Kisebbségi magyar filmdnapok I.
(Helyszín: Tranzit Ház, Malom)

Megnyitó beszédet mond Zágonyi Balázs, a Filmtett mozgóképes havilap főszerkesztője.

¹ kollégiumot

Bevezetőt mond: Siflis Zoltán filmrendező.

Vendégek: Iván Attila filmrendező, Csubriló Zoltán operatőr, Verebes Ernő zeneszerző, költő.

Közreműködik: Krnács Erika előadóművész és Bakos Árpád zeneszerző, muzsikus.

A beszélgetéshez alkalmi könyv-, fotó- és plakátkiállítás társul.

– *Alföldi opus* (2003.) – lírai portréfilm Nagy Józsefről (rendező: Iván Attila és Bicskei Zoltán)

– *Verebes Ernő zeneszerző zenés intermezzója* – részletek a *Liberté '56* című film zenéjéből

– *Tűzút* (2005.) – kisjátékfilm (rendező: Iván Attila)

– *Nagyapáti Kukac Péter mennybemenetele* (1999.) – magyar – jugoszláv – francia filmdráma (rendező: Bicskei Zoltán)

15.30: Képzőművészeti és fotókiállítás

(Helyszín: Kolozsvár Galéria, Kolozsvár Társaság székhelye, Fő tér 22. sz. II. em.)

Megnyitja: Horváth Andor, a Kolozsvár Társaság alelnöke.

Közreműködik: Filep Anita verséneklő (Kárpátalja).

Régiók bemutatkozása:

– Muravidéki reprezentatív képzőművészeti körkép

– Kárpátalja ezredéves népi kincsei – Zubánics László fotókiállítás

– A Kárpát-medence képekben – a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus kiállítása; bemutatja: Győri Lajos, az intézet munkatársa

– Erdélyi íróportrék – Paulovics László grafikai kiállítása; bemutatja: Németh Júlia, a Barabás Miklós Céh alelnöke

16.00-18.00: Kisebbségi magyar filmnapok II.

(Helyszín: Tranzit Ház, Malom/Barițiu u. 16. sz.)

Lakodalom lesz a mi utcánkban – *Egy letűnt kor muravidéki magyar lakodalma* (2006., rendező: Varga Zs. Csaba)

Kárpátaljai magyar dokumentumfilmek

Bevezetőt mond: Kulin Zoltán filmrendező.

Magyarok a végeken sorozatban:

– *Húsvéti szokások Kárpátalján*

– *Az ungvári Manajló Múzeum*

– *Révész Imre Társaság*

– *Vári Fábrián László József Attila-díjas költő portréja*

– *Kárpátalja fatemplomai*

– *II. Rákóczi-emlékhelyek Kárpátalján*

Kárpát-medencei kulturális műsorok Tordaszentlászlón és Mérán

Tordaszentlászló

17.00: Találkozás a helybéli hagyományörző csoportokkal

18.00: Kulturális műsor a helyi művelődési házban:

– Fülöp Anita verséneklő (Kárpátalja)

– Válogatás Arany János balladáiból – Krnács Erika előadóművész és Bakos Árpád zeneszerző műsora (Vajdaság)

– Dobronaki Nótázók (Muravidék)

– Nyíri Katalin népdalénekes (Kárpátalja)

– Tordaszentlászlói Énekkar (Erdély)

Méra

17.00: Találkozás a helybéli hagyományörző csoporttal

18.00: Kulturális műsor a mérai tájház udvarán:

– Kisgéresi Népdalkör (Felvidék)

– Tóth Zsóka és Tóth Zsuzsanna előadóművészek pódiumműsora (Magyarország)

– Érsek Csaba Sándor csángó népdalénekes (Erdély)

– Faboto Citerazenekar (Felvidék)

Szeptember 22., szombat

09.30-12.30: Kisebbségi magyar filmnapok III.

(Helyszín: Tranzit Ház, Malom/Barițiu u. 16. sz.)

Diákfilmszemle – magyarországi diákfilmek produkciói
Ismeretetőt mond: Merza Gábor, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus munkatársa.

Erdélyi filmes program

Kertész, Korda, Janovics – a kolozsvári filmgyár az 1910-es években – Zágoni Bálint előadása

A Filmtett mozgóképes havilapot bemutatja Zágoni Balázs főszerkesztő.

Válogatás a Filmtett – Duna Műhely alkotótábor filmjeiből:
– *Bisztrókirálynő* – kisjátékfilm, 2002. (Csillag Márton alkotása)

– *Hajza* – animáció, 2002. (Bertóti Attila alkotása)

– *Vilmos és Arthúr* – animáció, 2005. (Tóth Szabolcs alkotása)

– *Szivarfüst* – kisjátékfilm, 2005. (Csuja László alkotása)

– *Easy life* – animáció, 2007. (Török Tihamér alkotása)

Válogatás a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem fotó-, filmművészet, média szakos hallgatóinak munkáiból:

– *A bárányok meghalása* – animáció, 2005. (Felméri Cecília alkotása)

– *Kelj fel anyám* – dokumentumfilm, 2005. (Székely Róbert alkotása)

– *Örkény-egypercesek* – animáció, 2006. (Felméri Cecília alkotása)

– *Leltár* – kísérleti kisjátékfilm, 2007. (Tóth Orsolya alkotása)

– *Caffe Amor* – kisjátékfilm, 2006. (Zágoni Bálint alkotása)

– *Reklámok* – 2006. (Oláh-Badi Levente alkotása)

– *Dédi* – kisjátékfilm, 2006. (Patrubány Csilla alkotása)

Csendország – dokumentumfilm, 2001. (rendező: Lakatos Róbert)

A filmvetítés után beszélgetésre kerül sor az alkotóval.

10.00: Új *Intermix*-könyvek bemutatója

(Helyszín: az EMKE Györkös Mátyi Albert emlékháza, Majális/Republicii u. 5./1. sz.)

– Kovács Vilmos: *Holnap is élünk*

– Vári Fábrián László: *Kárpátaljai magyar népballadák*

– *Együtt c. folyóirat*

INTÉZMÉNYEK – RÉGIÓ, MEGYE, KISTÉRSÉG

A köteteket bemutatja Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke

17.00: Népművészeti kiállítás

(Helyszín: a Kolozsvári Magyar Opera emeleti előcsarnoka)

Megnyitja: *Borbáth Erika*, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgatója.

Közreműködik: *Érsek Csaba Sándor* csángó népdalénekes (Erdély).

Bemutatásra kerülnek:

- hetési hímezések (Muravidék)
- beregi szöttek (Kárpátalja)
- kalotaszegi fafaragások (Erdély)

18.00: Kárpát-medencei kulturális műsor a Kolozsvári Magyar Operában

Ünnepi köszöntőt mond:

Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke.

Köszöntők:

Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke

Göncz László, a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója

Rubik Béla, a Csemadok Országos Választmányának elnöke

Siflis Zoltán, a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács Intézőbizottságának tagja

Műsoron:

- Tordaszentlászlói Énekkar (Erdély)
- Parlagmagány – Krnács Erika előadóművész és Bakos Árpád zeneszerző, muzsikusi verses - zenés műsora (Vajdaság)
- Dobronaki Nótázók (Muravidék)
- Filep Anita verséneklő (Kárpátalja)
- Bogács Néptáncgyűttes (Erdély)
- Kisgéresi Népdalkör (Felvidék)
- Tóth Zsóka és Tóth Zsuzsanna előadóművészek pódiumműsora (Magyarország)

- Nyíri Katalin népdalénekes (Kárpátalja)
 - Faboto Citerazenekar (Felvidék)
 - Érsek Csaba Sándor csángó népdalénekes (Erdély)
 - Zurboló Néptáncgyűttes (Erdély)
- Műsorvezető: Sebesi Karen Attila színművész

Szeptember 23., vasárnap

11.00: a Mátyás-szoborcsoport megkoszorúzása Kolozsvár főterén

Beszédet mond: László Attila, városi önkormányzati képviselő, az RMDSZ Kolozs megyei szervezetének elnöke.

A rendezvény fő szervezője:

az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE)

Tátsszervezők:

Csemadok Országos Választmánya

Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség

Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, Budapest

A rendezvény támogatói:

Kolozsvár Polgármesteri Hivatala és Helyi Tanácsa

Nemzeti Kulturális Alap

Oktatási és Kulturális Minisztérium

További támogatók: Romániai Magyar Dalosszövetség, Bethlen Kata Diakóniai Intézet, Kolozsvári Magyar Opera, Tranzit Ház, Kolozsvár Társaság, Kallós Zoltán Alapítvány, Bokréta Kulturális Egyesület, RMDSZ Kolozs megyei szervezete

Médiatámogatók:

Szabadság napilap (Kolozsvár), Kolozsvári Rádió, Paprika Rádió

